

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a preprint version which may differ from the publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/144627>

Please be advised that this information was generated on 2020-12-05 and may be subject to change.

1966

Infiltreren bij de Maagdenhuisbezetting

Peter IJzerman (1944)

W

Wanneer het Maagdenhuis in Amsterdam in mei 1969 wordt bezet door radicale studenten, zitten er vier geïnfiltreerde agenten tussen de bezetters. Ze maken deel uit van de ‘Groep-IJzerman’ en staan aan de basis van een nieuwe aanpak in verdekt politiewerk.

Een conservatief politieapparaat

Peter IJzerman wordt in 1944 geboren in Deventer en groeit daar ook op. Na zijn middelbare school volgt hij een opleiding bij het Rijksinstituut voor de Opleiding van Hogere Politieambtenaren in Hilversum. In de zomer van 1965 komt hij naar Amsterdam voor een aanvullende opleiding. Hij werkt op verschillende bureaus van de Amsterdamse politie en loopt mee met zowel de dienstonderdelen op straat als de bestuurlijke afdelingen. Hierdoor ervaart hij aan den lijve dat de conservatieve en hiërarchische inrichting van het politieapparaat in juni 1966 niet in staat is om het bouwvakkersoproer op gezaghebbende wijze aan te pakken.

De bouwvakkers protesteren omdat ze gekort worden op hun vakantiedagen. Bij de rellen komt een van de actievoerders om het leven, waardoor de gemoederen extra hoog oplopen. De onderzoekscommissie-Enschede onderzoekt naar aanleiding van deze bouwvakkersrellen het Amsterdamse politiekorps en uit veel kritiek op het stadsbestuur en de politie. De toegepaste tactiek bij ordeverstoringen is sterk verouderd en de maatschappelijke steun voor deze harde aanpak daalt snel. Als gevolg daarvan neemt ook de politiek-bestuurlijke steun langzaam af.

De Groep-IJzerman

Onder jonge officieren heerst op dat moment weinig ontzag voor de oude garde. Een van de weinigen die op IJzermans goedkeuring en respect kan rekenen is Karel Heijink, afdelingschef in Amsterdam-Noord. Met het onderzoeksrapport van de commissie op zak neemt

Heijink het initiatief tot het opzetten van een nieuwe manier van ordehandhaving in de hoofdstad. Een van de grootste problemen is dat de Politieke Inlichtingendienst niet in staat is om informatie te vergaren over aankomende acties of protesten. IJzerman wordt door Heijink en Valken gevraagd om een nieuwe inlichtingeneenheid op te zetten en te leiden.

De opdracht van IJzerman is beperkt: een groep jongemannen moet bij protesten contact leggen met activisten om te ontdekken welke nieuwe acties de politie kan verwachten. IJzerman geeft twaalf jonge agenten de opdracht om mee te lopen met een protestmars tegen het Griekse kolonels-

Het Provo Witte Fietsen Plan

Bron: Nationaal Archief

bewind. Omdat de agenten op geen enkele manier zijn voorbereid (ze hebben alleen hun pantalon verruild voor een spijkerbroek) worden acht van de twaalf agenten al bij die eerste demonstratie ontmaskerd als agent.

Infiltratie

Die vier overblijvers – de agenten Zomer, Herfst, Winter en Lente – blijken meer talent te hebben voor inlichtingenwerk. De ambitieuze IJzerman, erop gebrand om zijn eerste opdracht tot een succes te maken, zorgt dat de vier agenten geen uniformdiensten meer hoeven te draaien. Het undercover inlichtingenwerk is nu hun dagtaak. In de loop van 1968 zijn de agenten tot diep in de organisaties geïnfiltrerd: Provo, de Socialistische Jeugd, de Rode Jeugd en later de Kabouters en Oranje Vrijstaat komen allemaal onder controle van de Groep-IJzerman.

- ▶ Wanneer op 12 mei 1969 het MAAGDENHUIS wordt bezet, zijn alle vier de agenten in het pand aanwezig. Van binnenuit houden zij de politie op de hoogte van de ontwikkelingen binnen, waardoor er sprake is van ‘gecontroleerde bezetting’. Dit vormt het hoogtepunt van de groep. De vrijheid die de groep krijgt, brengt hen echter ook in de problemen. Een van de agenten schiet met een vuurwapen in de kroeg en een ander begint een eigen bedrijf waarmee hij veel neveninkomsten verdient.

Privacy

De vernieuwende aanpak van IJzerman zorgt ervoor dat de periode van eind 1967 tot mei 1969 in Amsterdam betrekkelijk rustig is verlopen. Er is echter ook kritiek. De creatieve oplossing voor het inlichtingenprobleem van de lokale politie loopt uit de hand als blijkt dat de agenten te veel vrijheid hebben gekregen. Daarnaast rijst de vraag of

Bron: Nationaal Veiligheidsinstituut Apeldoorn

dergelijke – grenzeloze – infiltraties het recht op privacy van burgers niet schenden.

In 1972 verruult IJzerman het Korps Amsterdam voor Zwolle. Zijn jaren in Amsterdam vormen het begin van een glanzende carrière bij verschillende politiekorpsen en als voorzitter van het College van Bestuur van het LSOP Politie Onderwijs- en Kenniscentrum (de Politieacademie). Zijn aanpak van het verdeckte politiewerk is sindsdien verder geïnstitutionaliseerd en geprofessionaliseerd.

Gaard Kets

- ▶ MEER OVER HET MAAGDENHUIS BIJ ARIE PIEKJAAR (1970)